หลักๆ สามประเด็นที่สัมพันธ์กันคือ 1) การพัฒนาชุมชนตลาดน้ำ 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำชุมชน และ 3) ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อคนทั้งมวลดังนี้

1) การพัฒนาชุมชนตลาดน้ำ ชุมชนตลาดน้ำย่ำรุ่งตั้งอยู่พื้นที่ที่มีในแถบภาคกลางมีสายน้ำลำคลองผ่านจำนวนประมาณสามสิบสาย โดยก่อนการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับแรกในปี 2504 เส้นทางเดินเท้าสู่ชุมชนนั้นยากลำบาก ลำคลองจึงเป็นเส้นทางคมนาคมของชาวบ้านในชุมชน การปรับตัวของชุมชนแห่งนี้โดยหลักสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะของน้ำในสายน้ำลำคลองชุมชนซึ่งมีผลต่อการทำมาหากินและวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยน และสภาวะของการพัฒนาการศึกษาและอุตสาหกรรม ทั้งนี้อาจแบ่งยุคของการพัฒนาของชุมชนได้สามยุคโดยอาศัยลักษณะของการทำมาหากินของคนในพื้นที่เป็นเกณฑ์ดังนี้

1.1. ยุคสวนเตียน ในช่วงแรกของการทำมาหากิน ชาวย่ำรุ่งมีอาชีพและความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรมโดยเน้นการทำสวนผักชนิดต่างๆ เช่น แตงกวา หอม พริก กระเทียม ยาจืด (ยาเส้นพื้นเมือง) ซึ่งปลูกแบบยกร่องสวนขึ้นมาและใช้น้ำในลำคลองรดพืชผัก นอกจากนี้ชาวบ้านยังปลูกข้าวเพื่ออาศัยรับประทานในครัวเรือน อย่างไรก็ดีการทำสวนของชาวบ้านที่เรียกว่าสวนเตียนหรือสวนพืชล้มลุกนั้นไม่ได้ทำให้พวกเขาร่ำรวยเพราะมักปลูกไว้ประกอบอาหารในครัวเรือน เนื่องจากผลผลิตที่คล้ายกันและการค้าขายจึงเป็นการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนอยู่ในชุมชนและกับชุมชนใกล้เคียง ตลาดน้ำในชุมชนเกิดขึ้นเพื่อเป็นที่นัดพบของพ่อค้าแม่ขายและชาวบ้านเพื่อมาแลกเปลี่ยนสินค้า เช่นนำปลาทะเลมาแลกกับผัก ซึ่งการค้าขายอาศัยน้ำขึ้นน้ำลงเป็นตัวกำหนดโดยชาวบ้านใช้กำหนดตามปฏิทินจันทรคติแบบไทย ดังนั้นตลาดนัดจะมีขึ้นในตอนเช้าตรู่ของวันข้างขึ้นและข้างแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ

1.2. ยุคเปลี่ยนผ่าน : จากสวนผักสู่มะพร้าว ยุคสมัยของมะพร้าวในสวนเกิดขึ้นอย่างที่ชาวบ้านไม่ได้ตั้งใจไว้ ด้วยเหตุที่น้ำในลำคลองเริ่มกร่อยและนำเค็มไล่น้ำจืดในคลองขึ้นมาเรื่อยๆ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลมากจากนโยบายรัฐในการพัฒนาประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้าในพื้นที่ต้นน้ำที่ส่งน้ำมายังลำคลองในชุมชน น้ำเค็มที่เข้ามาทำให้พืชผักใบไหม้และปลูกข้าวไม่ได้ผล จนทำต้องให้ทะยอยเลิกทำสวนไปโดยปริยาย อย่างไรก็ดีชาวชุมชนต้องดิ้นรนหาพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่มาปลูกทดแทนเพื่อให้มีอาชีพทำกิน ชาวบ้านเลือกมะพร้าว เนื่องจากมองเห็นว่าในพื้นที่ใกล้เคียงปลูกได้ผล การเรียนรู้การปลูกมะพร้าวได้อาศัยความรู้จากประสบการณ์ของคนจากนอกชุมชนที่ย้ายเข้ามาอาศัยในพื้นที่ถ่ายทอดให้ ทั้งนี้รวมถึงการทำน้ำตาลมะพร้าว จนในที่สุดคนในชุมชนก็หันมาปลูกมะพร้าวกันหมดและเคี่ยวน้ำตาลขายสร้างรายได้และอาชีพแก่คนในชุมชนซึ่งเป็นเวลากว่าห้าสิบปีมาแล้ว

1.3. ยุคการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ถนน เขื่อนไฟฟ้า น้ำประปา ขยายตัวไม่หยุดยั้งควบคู่ไปกับช่วงการเติบโตของสวนมะพร้าว สิ่งต่างๆเหล่านี้เกื้อหนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเติบโตและกระจายตัวสู่ภูมิภาคใกล้แหล่งวัตถุดิบและแรงงาน การเดินทางของคนในชุมชนค่อยๆ เปลี่ยนจากทางน้ำเป็นทางบก ผู้คนเดินทางออกจากชุมชนไปทำงานต่างถิ่น เด็กและเยาวชนออกไปเรียนหนังสือนอกชุมชน การที่ชาวบ้านส่งลูกเรียนและส่งเสริมให้ไป